

แนะนำหนังสือ

ปฐมพงษ์ สุขเล็ก¹
Phathompong Sukleg

สุกิจ สุวานิช. (2561). *ศึกสองมหาราช*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์. 360 หน้า, ราคา 245 บาท.

Sukit Suvanich. (2018). *Suk Song Maharat*. Bangkok: Nanmeebooks. 360 p. 245 THB.

เรื่อง **ศึกสองมหาราช** เป็นงานเขียนประเภทนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ (historical novel) มีเนื้อหา กล่าวถึง การทำศึกระหว่างสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งอาณาจักรอยุธยา และพระเจ้าติโลกราชแห่งอาณาจักร ล้านนา เพื่อแย่งชิงเมืองเชลียง ดังนั้นในเนื้อเรื่องจึงปรากฏทั้งเนื้อหาตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์และเนื้อหา ที่ผู้แต่งเพิ่มเติมขึ้นในรูปแบบบันเทิงคดี

¹ อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Lecturer, Ph.D., Programme in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University.

ผู้แต่งคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกิจ สุวานิช อดีตอาจารย์คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาคณิตศาสตร์และระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถิติการศึกษา แต่มีความสนใจด้านประวัติศาสตร์ (Suvanich, 2018: 359) มีผลงานนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ก่อนหน้านี้นี้คือเรื่อง ผัดแผ่นดิน ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2556 มีเนื้อหากล่าวถึงบรรยากาศและขั้นตอนช่วงการผัดเปลี่ยนแผ่นดิน แล้วต่อมาในปี พ.ศ. 2561 จึงมีผลงานเรื่อง **ศึกสองมหาราช**

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง ศึกสองมหาราช อาจถือว่าเป็นนวนิยายธรรมดาที่มีโครงเรื่องดำเนินไปตามเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่านวนิยายเรื่องนี้มีความโดดเด่นกว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ทั่วไป คือ การเลือกช่วงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และการสร้างชุดเรื่องเล่าใหม่

1) การเลือกช่วงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สังเกตได้ว่าผู้แต่งเลือกช่วงประวัติศาสตร์อยุธยารัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งต่างจากนวนิยายทั่วไปก่อนหน้านี้ที่มักใช้เหตุการณ์ช่วงรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือช่วงปลายกรุงศรีอยุธยาเชื่อมโยงกับรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทั้งนี้เพื่อนำเสนอเรื่องความสามัคคี ความเสียสละ และเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ในฐานะ “มหาราช” ผู้กู้เอกราชของไทยให้กลับคืนมาอีกครั้ง นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงมีจำนวนมาก แต่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถกลับแทบไม่มีทั้งๆที่มีความสำคัญและน่าสนใจ

ผู้แต่งใช้โครงเรื่องตามประวัติศาสตร์ กล่าวถึงการสู้รบระหว่างอาณาจักรอยุธยาและอาณาจักรล้านนา เริ่มเรื่องตั้งแต่ตอนสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถวัยเยาว์ ต่อมาได้รับอภิเษกเป็นพระมหาอุปราชเสด็จไปครองเมืองพิษณุโลก เสวยราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ ถวายวังเป็นวัด จักรเยียบการปกครองบ้านเมือง และเกิดเหตุการณ์สำคัญคือ การทำศึกกับพระเจ้าติโลกราชแห่งอาณาจักรล้านนาเพื่อแย่งชิงเมืองเชลียง

ศึกแย่งชิงเมืองเชลียงมีฉนวนเหตุเกิดจาก พญาอุทัยหรืออุทัยฐิระ ผู้มีเชื้อสายราชวงศ์พระร่วง เป็นโอรสเจ้าเมืองสองแคว (พิษณุโลก) มีความผิดใจกับสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถที่เคยสัญญาไว้ว่าจะให้ครองหัวเมืองเหนือ แต่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถกลับลดบทบาทหัวเมืองเหนือให้เป็นเพียงหัวเมืองของอาณาจักรอยุธยา ซ้ำยังไม่แต่งตั้งอุทัยฐิระให้เป็นเจ้าครองเมืองตามที่ตกลงกันไว้ในฐานะญาติและมิตร ทำให้อุทัยฐิระไปสวามิภักดิ์กับพระเจ้าติโลกราช เพื่อหวังให้ทำศึกชิงหัวเมืองเหนือกลับคืนมา ส่งผลให้สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถต้องทำศึกกับพระเจ้าติโลกราช สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถจึงต้องเสด็จมาประทับอยู่ที่เมืองพิษณุโลกนานถึง 25 ปี ได้ปฏิสังขรณ์อารามต่าง ๆ และออกผนวชที่วัดจุฬามณีเมืองพิษณุโลกเป็นเวลา 8 เดือน การสู้รบเป็นไปอย่างเข้มข้นอาณาจักรอยุธยาเสียเมืองเชลียงให้พระเจ้าติโลกราช แต่ต่อมาสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถสามารถชิงเมืองเชลียงกลับมาได้

ผู้แต่งอาศัยหลักฐานประวัติศาสตร์ทั้งพระราชพงศาวดาร วรรณคดีเรื่องยวนพ่าย จารึกวัดจุฬามณี เพื่อนำเนื้อหามาสร้างโครงเรื่อง ด้านตัวละครผู้แต่งได้คงตัวละครสำคัญในประวัติศาสตร์มาดำเนินเรื่องในนวนิยาย อาทิ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พระเจ้าติโลกราช อุทัยฐิระ ท้าวศรีบุญเรือง หมื่นดั่งนคร หาญแต่ทอง นางศรีเมือง ด้านเนื้อหาผู้แต่งได้พยายามนำเสนอชุดความรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านเนื้อหานวนิยาย เช่น

“ปีขุน พุทธศักราช ๑๙๔๘ ทรงตรากฎหมายสำคัญที่สุดในรัชสมัยของพระองค์คือ พระอัยการตำแหน่งนาพลเรือน นาทหารหัวเมือง นับว่าเป็นกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งสำคัญ ใช้มาโดยตลอดจนถึงสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น” (Suvanich, 2018: 246)

การกล่าวถึงกฎหมายพระอัยการตำแหน่งนาพลเรือน นาทหารหัวเมือง ถือว่าเป็นผลงานสำคัญของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถที่จัดระบบการปกครองอย่างมีประสิทธิภาพเป็นแบบอย่างใช้สืบต่อมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ดังปรากฏเนื้อความนี้ในพระราชพงศาวดาร ว่า

“การตั้งทำเนียบศักดินา ที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ทรงจัดตั้งอีกอย่างหนึ่งนั้น ได้ความในกฎหมายว่า ตั้งเมื่อปีจอ จุลศักราช ๘๑๖ พ.ศ. ๑๙๔๗ คือ ตั้งกำหนดว่า ผู้มีชั้นยศใดควรมีนาได้เท่าใด ดังเช่นเจ้าพระยา หรือพระยาชั้นสูง มีนาได้คนละ ๑๐๐๐๐ ไร่บ้าง ๕๐๐๐ ไร่บ้าง ๓๐๐๐ ไร่บ้าง ขุนนางผู้น้อยตั้งแต่ ๔๐๐ ไร่ขึ้นไป ส่วนพลเมืองมีนาได้คนละ ๒๕ ไร่” (Phrarāṭchaphongsāwadān chabap phrarāṭchahatthalēkhā, 1, 1991: 224)

หรืออีกตอนหนึ่งนวนิยายกล่าวถึงสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเป็นผู้สร้างวัดจุฬามณีในเมืองพิษณุโลก ว่า

“พระองค์เสด็จไปทางทิศใต้ ออกห่างจากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหารแสนเศษ ทอดพระเนตรเห็นพระปรางค์ศิลาแลงเก่าแก่สมัยขอมเรื่องอำนาจ ขนาดยาวกว่า กว้างหัววาสองคอก ด้านหน้าก่อเป็นรูปตรีมุข ตั้งบนฐานสูงซ้อนกันสามชั้น แต่ละชั้นย่อมุมไม้ยี่สิบ สวยงามด้วยลายปูนปั้นลายหงส์ นับเป็นสถานที่อันเจียบสงบ พระองค์จึงทรงสร้างโบสถ์ และวิหารแบบอยุธยาที่บริเวณนั้น แล้วพระราชทานนามว่า วัดจุฬามณี” (Suvanich, 2018: 296)

การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นอีกบทบาทที่โดดเด่นของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ดังที่กล่าวไว้ตอนต้นแล้วว่า พระองค์ถวายวังเป็นวัด นอกจากนี้พระองค์ยังบูรณะวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ แต่งวรรณคดีมหาชาติ คำหลวง สร้างวัดจุฬามณีและออกผนวช ดังปรากฏเนื้อความนี้ในพระราชพงศาวดาร ว่า

“สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงสร้างวัดที่เมืองพิษณุโลก ๒ วัด ว่าเมื่อปีวอกจุลศักราช ๘๒๖ พ.ศ. ๒๐๐๗ ทรงสร้างวัดจุฬามณี วัดจุฬามณีนี้อยู่ฝั่งตะวันออกใต้เมืองพิษณุโลกลงมาทางสัก ๒๐๐ เส้น ข้าพเจ้าได้ไปตรวจดู สังเกตเห็นว่าพระปรางค์เป็นปรางค์ขอม ไม่ใช่ของสร้างคราวเดียวกับวัด เจ้าใจว่าเดิมปรางค์นั้นเป็นเทวสถาน บางทีเมื่อขอมแรกสร้างเมืองพิษณุโลกจะสร้างตรงนั้นก่อน สิ่งซึ่งสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถสร้างขึ้นใหม่นั้นมีพระอุโบสถหลังหนึ่ง พระวิหารหลวงหลังหนึ่งเป็นฝีมือครั้งนั้น... และทรงบวชที่วัดจุฬามณี” (Phrarāṭchaphongsāwadān chabap phrarāṭchahatthalēkhā, 1, 1991: 229)

เหตุการณ์ข้างต้นสอดคล้องกับเนื้อความในจารึกวัดจุฬามณี จารึกเมื่อปี พ.ศ. 2224 สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ว่า

“จุลศักราช ๘๒๖ ปีวอกนักษัตร อันดับนั้นสมเด็จพระรามาธิบดีศรีบรมไตรโลกนาถบพิตรเป็นเจ้าให้สร้างอารามจุฬามณีที่จะแสดงออกทรงมหาภิเนษกรรม” (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre, 2019)

2) การสร้างชุดเรื่องเล่าใหม่ ในนวนิยายเรื่องนี้มี 2 ส่วนที่น่าสนใจ คือ ส่วนการสร้างตัวละคร “เจ้าหญิงดวงรัตน์” เป็นตัวละครที่ผู้แต่งเพิ่มเติมขึ้น เพื่อดำเนินเรื่องในฐานะตัวแปรสำคัญในนวนิยาย จึงเป็นการสร้างขึ้น เพื่อเพิ่มอรรถรสในฐานะบันเทิงคดี อีกส่วนคือการสร้างเนื้อหาใหม่ที่ไม่ปรากฏในประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ อาจเป็นการสร้าง “เหตุใหม่” เพื่อให้สอดคล้องกับ “ผลที่ปรากฏในประวัติศาสตร์” หรือการสร้าง “ผล” ให้สอดคล้องกับ “เหตุที่ปรากฏในประวัติศาสตร์”

การสร้างเนื้อหาใหม่ตอนหนึ่งที่น่าสนใจคือ เหตุการณ์พระพุทธรูปชินราชมีน้ำพระเนตรไหลออกเป็นโลหิต เมื่อพระราเมศวร (สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถวัยเยาว์) เสด็จมาเมืองพิษณุโลก ดังปรากฏเนื้อความนี้ในพระราชพงศาวดาร ว่า

“สมเด็จพระรามเมศวรเจ้าผู้เป็นพระราชกุมารท่าน เสด็จไปเมืองพิษณุโลก ครั้งนั้นน้ำพระเนตรพระพุทธรูปชินราชตกออกเป็นโลหิต” (Golden Jubilee Collection of Historical Archives, 3, 1999: 218)

เหตุการณ์พระพุทธรูปชินราชมีน้ำพระเนตรไหลเป็นโลหิตมักถูกตีความเป็นกลางร้าย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระราเมศวรจากอาณาจักรอยุธยาเสด็จมาเมืองพิษณุโลกพอดี จากเหตุการณ์นี้ผู้แต่งนำมาไว้ในนวนิยาย ว่า

“มีคนเข้าไปไหว้พระพุทธชินราชในวิหาร เห็นหน้าตาหลวงพ่อไหลอาบแก้ม จึงเล่า
ลือกันว่าบ้านเมืองจะเกิดอาเพศ มีข้าศึกศัตรูเข้ามาทำลาย หลวงพ่อก็ร้องให้”

“เออ ข้าก็ได้ข่าวนี้เหมือนกัน ทำไมจึงมาเล่าลือใกล้ๆ วันที่องค์อุปราชโยธยาจะ
เสด็จสองแคว ข้าจึงจะมาดูให้เห็นกับตา...”

...

เจ้าชายราเมศวร เจ้าหญิงดวงรัตน์ และผู้ติดตามต่างพากันตกใจเมื่อเห็นรอยเลือด
สีแดงไหลออกมาจากพระเนตรทั้งคู่ อาบร่องแก้มทั้งสองข้างของหลวงพ่อใหญ่เป็นทางยาว
ชัดเจน (Suvanich, 2018: 107, 129)

เนื้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ลางร้ายที่เกิดขึ้นมีความเชื่อมโยงกับการเสด็จมาของพระราเมศวร หรือ
อาจตีความได้ว่าหัวเมืองเหนือไม่ยินดีกับการเสด็จมาของพระราเมศวร ผู้แต่งจึงสร้างเนื้อหาใหม่ที่ไม่ปรากฏใน
ประวัติศาสตร์เพื่ออธิบายเหตุการณ์นี้ว่า มาจากฝีมือมนุษย์ที่ต้องการใส่ร้ายพระราเมศวร ดังนี้

“ยามดึกสงัดเมื่อคืน ทหารของเราเห็นเจ้าร่างผอมคนนี้ลักเข้าไปในวิหาร คั่นในตัว
พบไล่หมู่บรรจุเลือดหมูสด ในวิหารมีร่องรอยป็นองค์พระเพื่อเอาเลือดหมูป้ายที่พระพักตร์
บัดนี้มันรับสารภาพแล้ว” (Suvanich, 2018: 131)

การสร้างชุดเรื่องเล่าใหม่เช่นนี้จึงส่งผลต่อความหมายให้เปลี่ยนไปด้วย จากเป็นลางร้ายเมื่อพระราเมศวร
เสด็จมา กลับเป็นเรื่องฝีมือมนุษย์ที่ต้องการใส่ร้ายพระราเมศวร

นอกจากนี้ผู้แต่งได้นำเสนอความยิ่งใหญ่ของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถและพระเจ้าติโลกราชควบคู่
กันด้วยการใช้คำว่า “มหाराช” ดังปรากฏในการตั้งชื่อนวนิยายว่า “ศึกสองมหाराช” อีกทั้งพยายามปรับภาพ
ลักษณ์ตัวละครให้มี “ความเป็นมิตร” มากกว่าเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง **ศึกสองมหाराช** นับเป็นผลงานที่นำเสนอความรู้ทางประวัติศาสตร์สมัย
สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถควบคู่กับความบันเทิง ด้วยผู้แต่งเพิ่มเติมเนื้อหาให้ซับซ้อนน่าติดตามแล้วทิ้งปมปัญหา
ไว้ตอนจบเรื่องให้ชวนคิด

รายการเอกสารอ้างอิง

- Golden Jubilee Collection of Historical Archives, Volume 3.* (1999). Bangkok: Fine Arts Department. (In Thai)
- Ketroj, T. (1995). *Explain literature terms*. Bangkok: Kurusapa Printing Ladphrao. (In Thai)
- Phrarāṭchaphongsāwadān chabap phrarāṭchahatthalēkhā, Volume 1.* (1991). Bangkok: Fine Arts Department. (In Thai)
- Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre. (2019). *Stone Inscriptor, Wat Chulamani*. Retrieved from https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/image_detail/676,2555. (In Thai)
- Sukleg, P. (2017). *Kānmūang rūanglao Phraṅhao Tāk lang 2475*. Bangkok: Matichon. (In Thai)
- Suvanich, S. (2018). *Suk Song Maharat*. Bangkok: Nanmeebooks. (In Thai)